

Cirkulärnr: 1995:95
Diariernr: 1995/1321
Handläggare: Ingrid Söderström
Lena Sandström
Sektion/Enhet: Vård och Omsorg
Kommunalrättssektionen
Datum: 1995-05-02
Mottagare: Äldreomsorg
Omsorgs- och handikappfrågor
Individ-/familjeomsorg
Rubrik: LSS - semesterresor, korttidsvistelse m m

Vård och Oms
Lena Sandström
Ingrid Söderström

1995-05-02

Äldreomsorg
Omsorgs- och handikappfrågor
Individ- och familjeomsorg

LSS - semesterresor, korttidsvistelse m m

Vi får många frågor om ledsagning/personlig assistans vid utlandsresor och annan semestervistelse liksom frågor kring insatsen korttidsvistelse. Det finns ännu inga regeringsrättsdomar att tillgå. I avvaktan på dessa redovisar vi här några kammarrättsdomar som kan ge kommunens handläggare visst stöd i arbetet.

Följande frågeställningar redovisas i cirkuläret:

- Personlig assistans/ledsagning vid semesterresa/utlandsresa samt för samvaro med familj/anhöriga utanför det egna boendet
- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

Definitioner

Personlig assistans

Personer som tillhör personkretsen och har behov av stöd i den dagliga livsföringen i krävande eller för komplicerade situationer av mycket personlig karaktär, har rätt till insatsen personlig assistans. Det skall vara fråga om stöd och hjälp som knyts till den enskilde och finns tillgänglig i olika verksamheter och under olika tider på dygnet. Överstiger assistansbehovet 20 timmar i veckan kan finansieringen bli ett statligt ansvar. Den statliga assistansersättningen (LASS) beviljas dock inte för dem som bor på institution eller i gruppbostad. Den utgår ej heller för behov av assistans som tillfälligt uppstår och som ej ingår i beräkningarna för assistansersättningen, t ex under en semesterresa. I dessa fall har kommunen ett ansvar för att tillgodose behovet. Av den anledningen har kommunerna fått ta ställning till assistansbehov under utlandsresor och vid tillfälliga besök hos familj/anhöriga bl a för personer som bor i gruppbostad.

Ledsagning

En helt kommunal uppgift är att, om behov föreligger, tillhandahålla insatsen ledsagning. Detta är en insats som skall göra det möjligt för den enskilde att delta i samhällslivet, i fritidsaktiviteter och i kulturlivet eller för att kunna promenera (sid 74 i propositionen). Den skall vara ett led i strävandena att underlätta för den enskilde att ha kontakter med andra men även som en hjälp för att komma ut bland människor t ex för att besöka vänner.

Insatsen är **inte densamma som personlig assistans**, även om det av propositionen framgår att den bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. I ledsagarstödet ingår således inte den omvårdnad som är en del av den personliga assistansen.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

Genom denna insats skall anhöriga kunna ges avlösning. För den enskilde kan korttidsvistelsen både tillgodose behovet av miljöombyte och rekreation samt ge möjligheter till personlig utveckling. Insatsen bör kunna ges i särskilt anordnade korttidshem, genom stödfamilj eller i form av t ex lägervistelse. Oavsett hur vistelsen arrangeras bör strävan vara att den enskilde (såvida insatsen ej ges som lägervistelse) skall kunna fortsätta med sina dagliga aktiviteter (s 77-78 i propositionen).

Av propositionen framgår att sommarläger och kortkurser kan vara en form av korttidsvistelse. Av den anledningen har personer som tidigare fått ersättning från landstinget enligt Landstingsförbundets rekommendationer om bidrag till viss rehabiliterings-och rekreationsverksamhet mm nu sökt insatsen enligt LSS. Vid prövning av behovet av den sökta insatsen måste ställning tas till huruvida det är en insats enligt LSS eller en habiliterings-/rehabiliteringsinsats enligt HSL.

LSS innebär ingen inskränkning i de rättigheter som den enskilde kan ha enligt annan lagstiftning. Det innebär att landstinget och i förekommande fall kommunen, fortfarande har skyldighet att pröva en framställning utifrån resp huvudmans ansvar för habilitering och rehabilitering. I de fall det rör sig om en rehabiliteringsinsats som ordinerats av landstingets personal främst läkare och där insatsen skall utföras t ex vid speciella rehabiliteringsanläggningar har landstinget fortfarande ett ansvar. I vissa fall, t ex om vistelsen innehåller både rekreation och sådan rehabilitering som landstinget är huvudman för kan det vara aktuellt med ett gemensamt finansieringsansvar mellan kommun och landsting.

Se även Svenska Kommunförbundets cirkulär 1994:206 om Ansvaret för bidrag till viss rehabiliterings-och rekreationsverksamhet mm!

Förutsättningen för samtliga insatser enligt LSS är att det finns ett behov av den sökta insatsen. Den enskilde skall genom lagens insatser tillförsäkras **goda levnadsvillkor** (LSS 7 §).

Kammarrättsdomar

Personlig assistans/ledsagning vid semesterresa/utlandsresa

- I ett flertal ärenden har kammarrätten avslagit framställningar om insatser vid utlandsvistelse. I ett av fallen (Kammarrätten i Stockholm mål 7543-1994) anför rätten avseende personlig assistans,

”Av utredningen framgår att hon beviljas insats enligt LSS i form av bostad för vuxna med särskild service. I servicen ingår fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Frågan är om hon är berättigad till biträde av personlig assistent eller ledsagarservice under en semesterresa till Cypern. Enligt kammarrättens mening kan bestämmelserna i 7 § LSS om bl a goda levnadsvillkor i vissa fall medföra att en utvecklingsstörd person har rätt till särskild insats i form av biträde av personlig assistent eller ledsagarservice vid en resa. Några omständigheter som gör att ML för att tillförsäkras goda levnadsvillkor måste medges sådan insats för en resa till Cypern har emellertid inte framkommit.”

I ett annat avslag, som avsåg ledsagarservice (Kammarrätten i Göteborg mål 3228-1994) anges följande motivering:

”Av utredningen i målet framgår bl a följande. IE tillhör den personkrets som omfattas av LSS. Hans ansökan om ledsagarservice vid en semesterresa till Teneriffa i samband med hans 50-årsdag avsåg en gruppresa i FUB:s regi med cirka tio personer med två ledare från FUB. Han har varje år under de senaste fyra åren åkt utomlands i FUB:s regi.

Kammarrätten finner inte skäl för att frångå länsrättens bedömning att det ”inte kan anses ingå i begreppet goda levnadsvillkor att varje år semestra på Teneriffa.”

- Kammarrätten i Göteborg (mål 4941-1994) har i ett fall beviljat en person ledsagarservice för besök i Estland. I domen anføres att att KP som är född i Estland, får anses berättigad till ledsagarservice vid en veckoresa till Tallinn för att besöka sin syster och hennes familj. Motivet för rättens ställningstagande är att KP, som är rullstolsburen och tillhör personkretsen, genom den begärda insatsen kan ges möjlighet till ett värdigt liv så likt andra människors som möjligt och i gemenskap med andra människor. Han har inte kunnat besöka sin syster och hennes familj sedan början av 1980-talet.
- I ytterligare ett fall, som utmynnar i avslag av kammarrätten i Stockholm (mål 6754-1994) var situationen den, att TK hade begärt ekonomiskt bidrag för två assistenter som skulle följa med honom på semesterresa till Skottland. Länsrätten hade anfört att

”Semesterresor utgör åtminstone i begränsad omfattning en del av livet för många människor. Omfattningen varierar beroende på skilda ekono-

miska förutsättningar. Även utan att semesterresor företas torde dock full delaktighet i samhällslivet och goda levnadsvillkor anses föreligga.”
”Huruvida TK har ekonomisk möjlighet att själv stå för sin egen resekostnad skall inte beaktas”

- Kammarrätten i Göteborg avslog (mål 4423-1994) en begäran om ledsagar-service för en resa till Mallorca. Rätten motiverade sitt avslag med att PN vid flera tillfällen under de senaste åren kunnat företa liknande resor med ledare som den aktuella i FUB:s regi.

Samvaro med familj/anhörig utanför det egna boendet

- Kammarrätten i Göteborg har avslagit två överklaganden (mål 7156-1994 och 7268-1994) om personlig assistans vid besök i föräldrahemmet. I båda fallen bodde de sökande i gruppboende och hade fått avslag på ansökan om personlig assistans för att kunna besöka sina resp föräldrahem. I det ena fallet avsågs även utlandsvistelse med anhöriga.

Kammarrätten anförde bl a

”Möjligheten för MLG att tillfälligt besöka sitt föräldrahem får anses ingå i vad som avses med normal livsföring. Såvitt framgår av utredningen i målet tillgodoses hennes behov av behövlig hjälp och tillsyn vid dessa besök av hennes mor. Vad avser MLG:s behov av personlig assistans vid utlandsvistelse så har även detta behov tillgodosetts av anhöriga”

- En begäran om ledsagning för en lätt utvecklingsstörd 9-årig pojke under fjällvistelse med föräldrar samt under skoldanser, vid biobesök och andra aktiviteter har prövats av kammarrätten i Stockholm (mål 4212-1994). Rätten ansåg det vara ett ansvar för vårdnadshavaren enligt föräldrabalken och att behovet i övrigt tillgodosågs genom pojkens vistelse i skola och på fritidshem.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

- Kammarrätten i Jönköping har i ett mål avseende korttidsvistelse i form av semesterresa till Norge (mål 6136-1994) begärt yttrande från socialstyrelsen. Socialstyrelsen har bl a anförat,

”Av handlingarna framgår att SB p g a sitt funktionshinder har två personliga assistenter, varav den ena är hennes make. Assistansersättning utgår under vistelse i Norge. Vid resan skall hennes make medfölja. I ärendet är inte ifrågasatt att SB tillhör personkretsen enligt 1 § punkt 3.

Den begärda insatsen avser korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § punkt 6 LSS. Rätt till korttidsvistelse är ett alternativ till avlösarservice. Genom korttidsvistelsen skall anhöriga kunna ges avlösning och möjlighet till avkoppling. För den funktionshindrade personen kan korttidsvistelsen både tillgodose behov av miljöombyte och rekreation och ge möjlighet till personlig utveckling. (Regeringens

proposition 1992/93:159 s 77). syftet är dels att den funktionshindrade skall erbjudas miljöombyte och rekreation, dels att anhöriga kan få avlösning i omvårdnadsarbetet (Prop s 178).

Enligt socialstyrelsens uppfattning är den ifrågavarande resan till Norge inte av den karaktär att den skall inrymmas i insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet. Ett viktigt syfte med den insatsen är enligt propositionen att den skall möjliggöra en avlösning för de anhöriga. Detta kan inte uppfyllas om den anhörige maken medföljer som personlig assistent under resan. Med hänvisning till ovanstående avstyrker Socialstyrelsen besvären över det överklagade beslutet.”.

Närmare information om detta cirkulär lämnas av Lena Sandström tfn 08-772 44 34 och Ingrid Söderström tfn 08-772 43 42.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Vård och Omsorg

Lennart Jonasson

Ingrid Söderström